

Hermeneutiğin Öyküsü

Gadamer Odaklı Bir Analiz

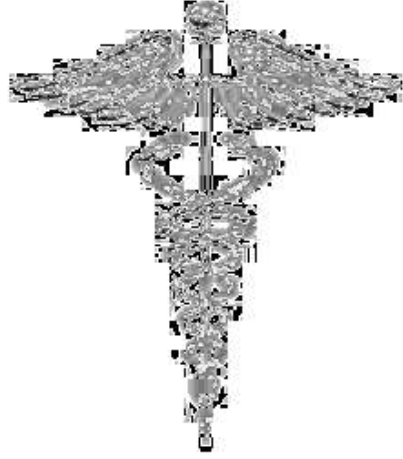
Doç. Dr. Emre ÖZTÜRK

ANI
yayıncılık

HERMENEUTİĞİN ÖYKÜSÜ

Gadamer Odaklı Bir Analiz

Doç. Dr. Emre ÖZTÜRK

Ankara
2020

HERMENEUTİĞİN ÖYKÜSÜ

Gadamer Odaklı Bir Analiz

Doç. Dr. Emre ÖZTÜRK

ORCID: 0000-0002-4635-5005

©Tüm Hakları Saklıdır.

Bu kitabın Türkiye'deki basım, yayın ve satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No : 16003
Matbaa Sertifika No : 47479
ISBN : 978-605-170-375-6
e-ISBN : 978-605-170-376-3
Kapak Tasarımı : Kezban KILIÇOĞLU
Mizanpaj : Göksel ÇAKIR
Dil Kontrol : Göksel ÇAKIR
Baskı : Vadi Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Adres : İvedik Org. San. Bölgesi 88 Oto 3. Bölge
1420. Cad. No: 58/5 Yenimahalle-ANKARA
Tel : 0 312 395 85 71

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

ÖZTÜRK, Emre
HERMENEUTİĞİN ÖYKÜSÜ
Gadamer Odaklı Bir Analiz

Anı Yayıncılık, Ankara/Türkiye
2020, 1. Baskı, viii+232 Sf., 13,5x21 cm

ISBN: 978-605-170-375-6
e-ISBN: 978-605-170-376-3

Felsefe, Hermeneutik

Hermeneutik, Gadamer, Antik Yunan, Ortaçağ, Aydınlanma, Tin, Felsefi, Estetik, Ön Yargı, Gelenek, Ontolojik, Tematik, İdeoloji, Sosyoloji, Muhafazakârlık, Rölativizm, Postmodernizm

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sokak 10/A
Bakanlıklar/Ankara
Tel: 0 312 425 81 50 pbx
e-posta: aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr
<http://www.aniyayincilik.com.tr>

A harfinin evrimi

ÖN SÖZ

Hermeneutik, felsefenin ve beşerî bilimlerin, en dikkat çeken, merak edilen, irdelenen ve tartışılan konuları arasındadır. Zira, anlamaya ve anlaşılmaya ilişkin hassasiyetlerimiz varlığımızın en aslî karakterlerinden biridir. Hermeneutiğin kalbinde, bir anlama, aktarma, anlaşılır hale getirme ve yorumlama sorunu yatar. Bu nedenle hermeneutik, sadece metodoloji tartışmaları bağlamında gündeme gelen bir konu değildir. Hermeneutiğin kadim tarihi düşünüldüğünde, metodoloji, hermeneutiğin çok küçük bir kısmını teşkil eder. Hermeneutiğin kökeninde her zaman insanın kendisi, yabancı bir ifadenin, söz veya mesajın anlaşılması problemi yer alır. İfadenin söz konusu olduğu her yerde, anlama, eksik anlama, anlamama veya yanlış anlama olagelmıştır. Bu bakımdan hermeneutik, insanın kendini ifade ediş tarzı ile mündemiçtir. İnsanın belli bir zaman sonra devraldığı bir yetkeyi değil, varoluşsal bir aidiyetini, birlikteliğini ve aracılığını yansıtır. Hermeneutiğin elinden çıkmış, yazılı ve sözel, her bir ifadenin yorumlanma teşebbüsü, anlamaya açılan bir penceredir. Bu yönüyle, hermeneutik, filozof, sosyal bilimci, yazar, sanatçı ve metinle vuku bulan bir diyalogdur. Felsefi hermeneutiğe açılan bu pencere de hermeneutiğin devasa tarihine küçük bir bellek izi daha kazandırmak amacındadır; hermeneutiğin kıvrımlı patikalarında yön bulmayı kolaylaştıran, rehberlik eden bir iz, konuya ilgi duyan tüm öğrenciler ve araştırmacılar için faydalı olmasını umduğum, kısa, anlaşılır ve yol gösterici bir kılavuz.

Hermeneutik, üzerine çok çalışılan, ancak neliği konusunda netlik sağlanamayan, anlamı, temel belirleyici isimleri ve kapsama alanı konusunda çeşitli görüşlerin bir arada yer aldığı, farklı disiplinlerde değişik yönleriyle öne çıkabilen, zengin, verimli ve üretken bir düşünce evrenidir. Ülkemizde de hermeneutiğe yönelik ilginin yaygınlaşmasına rağmen, neye karşılık geldiği konusunda belirli bir uzlaşının ol-

duğu söylenemez. Bir “kavram” olarak, nasıl ifade edilmesi gerektiği hususunda dahi birbiriyle çatışan görüşler söz konusudur. Kimi metinlerde, “hermenoytik” kimi yerlerde, “yorumsamacılık” kimi pasajlarda ise “yorum bilim” olarak karşımıza farklı telaffuzlarla çıkmaktadır. Bunun yanında, hermeneutiğın bir gelenek olarak hangi isimlerin belirleyiciliği altında gelişim gösterdiği konusunda da belirsizlik göze çarpmaktadır. Bu noktada, hem soykütüğü, anlamı ve kullanım tarzları hem de gelişiminde etkili olan düşünce insanların hangi bakımlardan tesirli olduklarının tespiti itibarıyla, hermeneutiğe ilişkin yapılacak tarihsel anlatılar oldukça önem kazanmaktadır. İşte, bu kitap, hermeneutiğın öyküsünü, Hans-Georg Gadamer’in hermeneutik kavrayışı ışığında sunmak maksadındadır.

Elinizdeki metin, 2010 yılında Prof. Dr. Sezgin Kızılçelik’in danışmanlığında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında tamamladığım “Hans-Georg Gadamer’in Hermeneutik Anlayışı” adlı yüksek lisans tezimin, güncel metin ve tartışmaların ışığında yeniden biçimlendirilerek gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir. Metinde, Gadamer’in hermeneutik anlayışının, insana dair olan ve insanı ele alan her disiplinin ihtiyaç duyduğu “bir felsefe olarak” yeniden değerlendirilmeye muhtaç olduğunu göstermeye çalıştım. Tarihi, kullanım tarzları, karşılaşmaları, bağlantıları, çatışmaları, açılımları ve eleştiricileriyle hermeneutiğın daha iyi anlaşılmasına katkı sunacak bir eser oluşturmaya gayret ettim.

Bu eserin oluşmasında kıymetli önerileri ve özgün fikirleriyle Prof. Dr. Sezgin Kızılçelik her zaman olduğu gibi yine yanımda yer aldı. Kendisine çok teşekkür ederim.

Metnin güncelliğinin, onu bir kanca ile tutarak kendi tarihsel parmaklıklarının dışına taşıramayan yazarın değil, okuyucunun eseri olduğuna ilişkin inançla, elinizdeki metni, hür alımlanma içeren, sessizliği bozan ve tepkisiz bırakmayan bir tecrübeye “aracılık etmesi” arzusuyla sizlere bırakıyorum.

Emre Öztürk
İzmir, Mayıs 2020

YAZAR HAKKINDA

Emre Öztürk, 1986 Hatay doğumludur. İnönü Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden 2008’de birincilikle mezun oldu. Aynı üniversitenin Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisansını 2010’da, doktora-sını 2015’te tamamladı. 2008-2013 yılları arasında Adıyaman Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde, 2013-2015 yılları arasında İnönü Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak, 2015-2018 yılları arasında yine Adıyaman Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde Dr. Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. 2018-2019 yılları arasında Düzce Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. 2019 yılında İzmir Bakırçay Üniversitesi Sosyoloji Bölümüne Dr. Öğretim Üyesi olarak atandı. 2020 yılında Sosyoloji alanında Doçent oldu. Halen İzmir Bakırçay Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesidir.

Yazarın başlıca çalışma alanları arasında hermeneutik, pragmatizm, eleştirel teori, çağdaş felsefe teorileri ve çağdaş sosyoloji teorileri bulunmaktadır. Yayımlanmış kitapları şunlardır: *Sosyal Bilimler Metodolojisinde Bir Yaklaşım Olarak Pragmatizm* (2016), *‘Şehrim Adıyaman’: Adıyaman Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci* (2019-Kolektif). Ayrıca, çalışma alanıyla ilgili olarak çok sayıda makale, kitap bölümü ve tebliği bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ-----	iii
GİRİŞ -----	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HERMENEUTİK GELENEK-----	7
1.1. Antik Yunan Dünyasında Hermeneutik -----	8
1.2. Ortaçağ Dünyasında Hermeneutik -----	14
1.3. Aydınlanma Düşüncesi ve Hermeneutik-----	19
1.3.1. Johann Martin Chladenius Düşüncesinde Hermeneutik-----	20
1.3.2. Friedrich Ast Düşüncesinde Hermeneutik-----	27
1.3.3. Friedrich August Wolf Düşüncesinde Hermeneutik-----	32
1.4. Friedrich Schleiermacher'in Genel Hermeneutik Denemesi-----	35
1.5. Wilhelm Dilthey ve Tin Bilimleri Metodolojisi Olarak Hermeneutik-----	43
1.6. Max Weber, Peter Winch ve Alfred Schütz Düşüncesinde Hermeneutik-----	58

İKİNCİ BÖLÜM

2. HANS-GEORG GADAMER'İN FELSEFÎ HERMENEUTİĞİ---	73
2.1. Martin Heidegger ve Dasein'in Var olma Tarzı Olarak Hermeneutik -----	80
2.2. Felsefî Hermeneutiğin Ana Hatları-----	101
2.2.1. Estetik Farklılaşma ve Tarihsel Bilinç Eleştirisi -----	110
2.2.2. Ön Yargı ve Geleneğin Anlamadaki Rolü -----	118
2.2.3. Oyun Kavramı -----	130
2.2.4. Üfuk ve Üfukların Kaynaşması -----	137
2.2.5. Anlamanın Ontolojik Zemini Olarak Dil -----	149

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FELSEFÎ HERMENEUTİK VE TEMATİK ELEŞTİRİLER----	163
3.1. Felsefî Hermeneutik ve İdeoloji -----	164
3.2. Felsefî Hermeneutik ve Sosyoloji -----	173
3.3. Felsefî Hermeneutik ve Muhafazakârlık -----	180
3.4. Felsefî Hermeneutik ve Rölativizm-----	186
3.5. Felsefî Hermeneutik ve Postmodernizm -----	194
SONUÇ-----	203
KAYNAKÇA-----	209